SNO inn i fremtiden

Visjonen for den videre utviklingen av SNO må være å sikre et samlet nasjonalt grep om miljøvernmyndighetenes tilsyn med norsk natur og håndheving av miljøvernlovgivningen, og sørge for informasjon om naturverdiene og regelverket som beskytter dem. I kortform kan dette formuleres slik:

Et samlet grep om statlig tilsyn med norsk natur.

Målsettinger og føringer for det statlige naturoppsynet er å finne bl.a. i forarbeidene til Lov av 21. juni 1996 om statlig naturoppsyn, kgl. res. av 25.10.1996 om opprettelse av Statens naturoppsyn (SNO) og i de årlige budsjettproposisjoner (St.prp. nr. 1) for Miljøvern-departementet. SNO er opprettet for å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet, samt drive kontroll med etterlevelsen av miljølovene. Veiledning og informasjon er lovpålagte oppgaver for å skape forståelse for regelverket. SNO er fortsatt under utvikling, og arbeider for å etablere et samlet grep om statlig oppsynsinnsats i naturområder. SNO har også et overordnet ansvar for lakseoppsynet og for oppfølging av ordningen med Skjærgårdstjenesten. Virksomheten er basert på eget heltidsansatt personell i kombinasjon med kjøp av tjenester fra andre oppsynsordninger og samarbeid med andre aktører innen naturoppsyn. Særlig er samarbeid med politiet viktig når det gjelder oppsynets arbeid med kontroll.

I tråd med forutsetningene i lovforarbeidene iverksatte departementet i 2004 evaluering av SNO. Norsk institutt for by- og regionsforskning vant anbudskonkurransen om oppdraget, og avga sin rapport i april 2005. Evalueringen var i hovedsak positiv, men pekte bl.a. på at Miljøverndepartementet bør gi klarere styringssignaler og påta seg en mer aktiv rolle som eier av SNO, særlig når det gjelder å tydeliggjøre organisasjonens rolle i miljøforvaltningen, og foreta presiseringer i lovverket rundt SNO. Evalueringen pekte også på at SNO bør forbedre og utvikle sin kommunikasjonsstrategi, samt ha et stadig fokus på helse- miljø- og sikkerhetssiden for sine lokalt ansatte. Departementet bør gi SNO et mandat til å utvikle et faglig og strategisk grunnlag for MDs naturoppsyn med hensyn til tematiske innsatsområder, arbeidsmåter og geografisk fordeling av oppsynet. Det bør rettes særlig oppmerksomhet mot kulturminnevern og forurensning, samt ressursfordelingen mellom kyst- og innlandsoppsyn.

Med utgangspunkt i ovenstående har SNO på oppdrag fra Miljøverndepartementet utarbeidet følgende 10-punkts plan for utviklingen av naturoppsynet i de kommende 5 år:

1. **Utvikling av organisasjon, rolle og oppgaver**
    a. Økt vekt på helse, miljø og sikkerhet (HMS) i oppsynsarbeidet
        i. Gradvis overgang fra 1-persons til 2-persons kontorer, jf pkt 6 - 8
        ii. Fartøybemanning på minst 2 personer
        iii. Styrket etatsstyring, beredskap og oppfølging av lokalkontorene
    b. MD tydeliggjør rolle og ansvar ved behandlingen av naturmangfoldloven
    c. Grenseflater mot andre aktører avklares
        i. Utredning om samarbeidet politiet – SNO ferdigbehandles
        ii. MD og LMD avklarer forholdet fjelloven – naturoppsynsloven

2. **Styrking av informasjon og åpenhet**
    a. Synliggjøring av resultatene av oppsynet
    b. Informasjon om naturverdiene til allmennheten

c. Særlig vektlegging av informasjon til barn og unge
d. Naturveiledere i utvalgte nasjonalpark- og natursentre
e. Åpenhet om arbeidsmetoder, retningslinjer og instrukser

3. Utvikling av dataverktøyet "elektronisk feltdagbok"

a. Systematiske feltregistreringer til bruk for forvaltning og forskning
    i. Bedret dokumentasjon av naturtilstand og utvikling i utvalgte verneområder
    ii. Bedret dokumentasjon av tilstand og utvikling for utvalgte arter
    iii. Samarbeid med Artsdatabanken
b. Forvaltningsrelevante og tilgjengelige feltdata
    i. Lange og ubrutte registreringsserier på nærmere angitte fagområder
    ii. Dataoverføring til forvaltningens databaser
    iii. Forvaltning og forskning får innsyn

4. Utvikling av arbeidet med kulturminnevern og forurensning

a. Økt samarbeid med Riksantikvaren
    i. Tilsyn med kulturminner i naturområder
    ii. Tilsyn i verdensarvområder
b. Økt samarbeid med SFT
    i. Tilsyn med forurensning og forsøpling i utmark
    ii. Kartlegging av skadeomfang der forurensning av natur har skjedd

5. Fortsatt utvikling av SNO i takt med nasjonalparkplanen

a. Etablering av SNO i nye nasjonalparker og større verneområder
b. Styrket tilsyn med villreinen og villreinområdene
c. Samarbeid med lokal forvaltning og lokalt oppsyn i disse områdene
d. Økt vekt på restaurering, tilrettelegging og ferdselskanalisering
e. Økt vekt på registrering og dokumentasjon av naturtilstanden, jf pkt 3

6. **Styrket tilsyn med utvalgte arter og med de mindre verneområdene**

a. Styrket oppsyn, skilting og informasjonstiltak i de mindre verneområdene
b. Egen oppfølgingsplan for tilsyn med Ramsar-områdene
c. Utvikling av kompetanse og lokalt samarbeid i områder med barskogvern
d. Oppfølging av Riksrevisjonens funn mht behovet for tilsyn med verneområder
e. Økt satsing på tilsyn med ansvarsarter, sårbare- og truede arter i alle fylker

7. Økt satsing på naturverdier i befolkningstette områder

a. Nytt lokalkontor i Oslo-regionen
    i. Aktivt tilsyn med vern av naturverdiene i Oslofjorden
    ii. Aktivt tilsyn med vern av naturverdiene i Oslomarka og omegn
    iii. Bedret synlighet og informasjonsvirksomhet i regionen
b. Bedret tilsyn med verneområder og sårbare arter i andre bynære strøk

8. Større vekt på tilsyn med verneverdiene på kysten

a. Lakseoppsyn med vekt på nasjonale laksefjorder og laksevassdrag
b. Gamle lakseoppsynsfartøyer (ca. 20 år gamle eller eldre) skiftes ut med 1 nytt oppsynsfartøy i året etter modell av "Toppskarv"

c. Fartøyene skal ha arbeidskapasitet som effektiviserer arbeidet i strandsonen og på øyer med skilting, oppsetting av informasjonsmateriell, strandrydding, skjøtselsarbeid, naturovervåking og arbeid i grundtvannsområder
d. Utnyttelse av Kystvaktas fartøykapasitet

9. Videre utvikling av feltarbeidet med rovvilt

a. Styrket overvåking av aktuelle rovviltområder
b. Videreutvikle kvaliteten i bestandsregistreringsarbeidet
c. Styrking av skadefellingsarbeidet
    i. Mer systematisk opplæringstilbud til lokale fellingsledere
    ii. Bedret beredskap for bistand til lokale fellingslag i beitesesongen
    iii. Økt satsing på godt trente hunder

10. Fortsatt samarbeid med andre aktører

a. Samarbeid med offentlige myndigheter om kontroll
    i. Politidirektoratet, Økokrim og politidistriktene (Kontrollsamarbeid om motorferdsel i utmark særlig aktuelt)
    ii. Kystvakta (samarbeidsavtale fornyes i år)
    iii. SFT
    iv. Riksantikvaren (avtalt oppstartmøte)
    v. Mattilsynet (samarbeid i gang om fugleinfluensa)
b. Videreutvikling av samarbeidsavtaler
    i. Statskog (avtale fornyes i år)
    ii. Bygdeallmenningene (avtale inngått)
    iii. Fjellstyrene (MD og LMD utreder saken)
    iv. Skjærgårdstjenesten (årlig styringsdialog)
    v. Kystverket (avtale inngått for Midt-Norge)